

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi
International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language

Geliş/Received: 23.11.2023 Kabul/Accepted: 25.12.2023

Tür Olarak Akademik Söylem¹

Kamil İŞYERİ^a

Esra AYDIN^b

^a Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, TÜRKİYE, kamiliseri@gmail.com

 : 0000-0001-8539-582X

^b Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, TÜRKİYE, esraydin26@gmail.com

 : 0000-0002-2638-575X

Öz: Beceriye dayalı dil öğretimi açısından temel dil becerilerini edindirmenin yanı sıra öğrencilerin akademik dil becerilerinin de geliştirilmesi gerekir. Öğrencilerin bilimsel dil kullanarak oluşturdukları metinler akademik metnin tür özelliklerini içinde barındırması gerekir. Bunun için de yazarın dil hakkında birtakım bilgilere sahip olmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışmada amaç, tür olarak akademik söylemin ne olduğu ortaya koyularak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında akademik metin oluşturmaya katkı sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda alanyazında yapılan ilgili çalışmalar incelenmiştir. Nitel olarak yapılandırılan çalışmada kavramsal olarak akademik dilin ne olduğu, bilimsel metin üretme sürecine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda akademik Türkçe açısından eksikliklerin olduğu ve uluslararası öğrencilerin artması dolayısıyla akademik Türkçeye ilişkin çalışmalarda belirtilen sorunların çözüm önerilerine yönelik çalışmaların yapılması gerekliliği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Söylem, metin, akademik dil, akademik söylem, tür.

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 1-2 Haziran 2023 tarihinde Kocaeli Üniversitesinde gerçekleştirilen Yabancılar Türkçe Öğretiminde Akademik Türkçe Çalıştayında sözlü olarak sunulmuştur.

Academic Discourse as a Genre

Abstract: In terms of skill-based language teaching, in addition to provide basic language skills, students' academic language skills must also be developed. The texts that students create using scientific language must include the genre characteristics of an academic text. To achieve this, the writer needs to possess a certain level of knowledge about the language. The aim of this study is to contribute to the composing of academic texts in the field of teaching Turkish as a foreign language by clarifying the nature of academic discourse as a genre. For this purpose, relevant studies in the literature were examined. In this qualitatively structured study, an examination of what academic language entails conceptually and the process of producing scientific texts has revealed deficiencies in academic Turkish. Furthermore, due to the increase in international students, there is a need to conduct research on solutions to the problems identified in studies concerning academic Turkish.

Keywords: Discourse, text, academic language, academic discourse, genre.

1. GİRİŞ

Dil öğretiminde farklı yaklaşım ve yöntemler geliştirilmekte ve öğretimin niteliğinin artırılmasına çalışılmaktadır. Burada temel amaç öğrenilen dilde hedeflenen beceriler çerçevesinde amacına uygun dil kullanımının gerçekleştirilmesidir. Temel beceriler üzerine inşa edilen temel dil becerilerinin edindirilebilmesi için günümüz gelişmeleri ve koşulları çerçevesinde çözümler aranmakta, günümüz ihtiyaçlarından kaynaklanan yeni yaklaşım ve yöntemler geliştirilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında bir dilin ana dili olarak öğretimi ile yabancı dil olarak öğretimi arasındaki benzeşen ya da ayrışan yönlerinin belirlenmesi ve buna göre bir öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu konuda alanyazında farklı görüşler olsa da hangi dil olursa olsun çağın gelişmeleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yapılacak her türlü yenilik ya da atılımların eksik kalacağı ortadadır.

Dünyadaki gelişmelere koşut olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusu günümüz farklı alan çalışmalarını ilgilendirir duruma gelmiştir. Çalışma alanları dil ile kesişen her bilim alanının Türkçenin öğretimiyle ilgilendiği gibi inceleme nesnesi doğrudan dil olan bilim alanlarının bu konuya değindiği de gözlenmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların artmakta olduğu gözlenirse de Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan sorunların yanında gerek göçün gerekse yabancı uyruklu kişilerin eğitimlerini Türk üniversitelerinde devam etme eğiliminin gün geçtikçe artmasından kaynaklanan birtakım sorunların da ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle uluslararası öğrenci sayısının artması; lisans yanında lisansüstü eğitim sürecine devam edilmesi temel dil becerilerinin yanında akademik amaçlı dil kullanımının geliştirilmesini gerektirmiştir. Bu sorunların kaynağının tespiti ve çözüm önerilerine yönelik çalışmaların daha ileri düzeyde yapılması beklenmektedir.

Küreselleşen dünyada dil ve dil öğretimi konusunda yapılan atılımlar iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Türkçe eğitimi alanında yapılan çalışmaların ve buna koşut olarak alanda yaşanan sorunların (yetkin dil kullanımı eksikliği, düzeye uygun metinlerin seçimi, materyal hazırlama ve kullanmada yaşanan eksiklikler, etkinliklerin sayıları ve sürelerinde yaşanan sorunlar, türünü temsil eden metinlerin üretimindeki yetersizlikler...vb.) gün geçtikçe arttığı; çağın gereklerine değişen sistematik uygulamalara uyum sağlamakta zorlanmaların yaşandığı gözlenmektedir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ana dili olarak öğretiminde yaşanan sorunlara koşut bir eğilim gösterdiğini de söylemek mümkündür. Bir yandan göç olayları, bir yandan yabancı uyruklu öğrencilerin artışı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin de zorunlu olarak niteliğinin artırılmasını, üzerinde hassasiyetle durulmasını ve en önemlisi bu alanda çalışanların ortak çalışmalara yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Gelişen teknoloji, endüstri 4.0, dil öğretiminde kullanılacak web 3.0 araçları gibi günümüz gelişmeleri takip edilerek eğitim ortamlarına taşınmasının gerekliliği ortadadır. Bu gerçeklikler doğrultusunda, temel dil öğretiminden özel dil öğretimine dek çalışmalara hız vermek; bu alanlarda ihtiyaca ve amaca yönelik genel ve özel dil öğretimi çalışmaları yapmak zorunlu duruma gelmektedir. Başka bir deyişle, geleneksel yaklaşımlarla günümüz teknolojik gelişmeleri çerçevesinde geliştirilen yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerin düzeylere uygun bir biçimde hazırlanacak etkinliklerin tasarlanması ve eğitim öğretim ortamlarında sunulması gerekmekte ve bu alanda eğitimcilerin eğitimine de gereksinim duyulmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı ve Problem Cümlesi

Ülkemize eğitim amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin sayılarının artmasıyla birlikte temel dil düzeylerinin yanında akademik düzeyde dil gelişiminin sağlanması zorunlu duruma gelmiştir. Bunun için akademik dili bir tür olarak ele almanın yararlı olacağı düşüncesiyle alanyazının incelenmesi sonucunda elde edilen bilgiler bu çalışmanın temel sorunu olarak ele alınmıştır. Bu anlamda çalışmanın amacı Akademik söylemi, alanyazından derlenen saptamalar çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından tartışmaktır. Yapılan yorum ve sunulan önerilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında öğrencilerin akademik yazma becerilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir “söylem türü olarak akademik söylemin ne olduğunu ortaya koyarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin verimliliğine katkı sağlamaktır.” Bu amaç doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi “Bir tür olarak akademik söyleme ilişkin elde edilen saptama ve yorumlar çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde niteliğin artırılmasına katkı sunulabilir mi?” olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi nitel olarak yapılandırılmıştır. Çalışmada tür olarak akademik söylem alanyazın temelli rastlantısal bir biçimde elde edilen çalışmalar çerçevesinde incelenmiştir. Dil öğretiminin yanında akademik dilin bir tür olarak ele alınması ve temel dil düzeylerinin üzerine bir “üstdil öğretim

sürecinin” gerçekleştirilmesi zorunluluğu aynı zamanda kavramsal olarak akademik dilin ne olduğu sorusuna alanyazın taraması sonucunda elde edilen temel kaynaklar aracılığıyla yanıt aranmıştır. Bu anlamda akademik söylem ve metin türleri ile ilgili alanyazın taranmış ve ulaşılan kaynaklardan bilgiler derlenmiştir

3. AKADEMİK DİL

Akademik dil, gerek ana dili gerekse yabancı dil öğretimi söz konusu olsun, kavramsal olarak temel bir dil düzeyinin üzerinde ve amaca dönük olarak ele alınması gereken bir duruma işaret etmektedir. Akademik dil demek bir metin üretme biçiminden, bir metinleştirme sürecinden bahsetmeyi gerektirmektedir. Bu metinleştirme ve metin üretme sürecinde kullanılan dilin akademik beklentilere cevap vermesi beklenmektedir. Metinleştirme, temel yazma becerilerinin yanında akademik beklentilere uygun bir metin oluşturma eylemidir. Bu eylemin etkin bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için ona ilişkin kavramlarla üstdil oluşturulması ve öğretilmesi zorunlu duruma gelir. Bu anlayışla eğitim öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi ve zenginleştirilmesi akademik dil kullanımının istenen düzeye getirilmesini mümkün kılacaktır.

Akademik dil kullanımı bir tür olarak akademik söylem oluşturma anlamına gelmektedir. Hyland (1994), akademik söylemde “Yazar ile okuyucu arasında bir etkileşimin (interaction)” söz konusu olduğunu belirtmektedir. Bu durum akademik söylemin dilin iletişimsel boyutunun ön plana gelmesini sağladığı anlamına gelmektedir. Başka deyişle yazar okuyucusuyla bir ileti paylaşır ve bu paylaşımında okuyucuyu dilsel araçlar aracılığıyla kendi düşünceleri çerçevesinde düşünmeye ikna etmeye çalışır. Hyland (2009: 1)’de akademik söylemin “akademideki dilin düşünme ve kullanma yollarına işaret ettiğini” dile getirmektedir. (Jiang ve Hyland, 2015, s.529-530) akademik söylemi “Yazarın bakış açısını yansıtan ve ikna edici bir özellik barındıran söylem türü” olarak tanımlamaktadır. İmer, Kocaman ve Özsoy (2011, s.193)’da akademik söylem “Sözlü ya da yazılı akademik metinler, genel olarak belli uzmanlık alanlarına yönelik bilgilendirici metinlerdir. Akademik söylem, akademik düşünme ve dil kullanım yollarının toplumsal ve iletişimsel amaçlar çerçevesinde yazarın okuyucuyu kendi düşüncesine ikna etmeye yönelik kullandığı dilsel araçlar olarak söylenebilir.” olarak açıklanmıştır. Bu tanımda akademik dilin sözlü ya da yazılı olsun bilgi odaklı olduğu, toplumsal ve iletişimsel amaçlar çerçevesinde geliştiği ve yazarın okurunu ikna etme sürecini içerdiği vurgulanmaktadır.

Metin kavramı, sözlü ya da yazılı olabilen metinselliğin (*Bağlaşıklık, Tutarlılık, Amaçlılık, Kabuledilebilirlik, Bilgisellik, Durumsallık ve Metinlerarasılık*) yedi ölçütünü içeren iletişimsel oluşum” olarak tanımlanmaktadır. Öncelikle Beaugrande ve Dressler (1981)’in belirlediği ve metni iletişimsel kılan yedi ölçütü barındıran bir metin oluşturma sürecinden bahsedilmektedir. Sonrasında temeli retorik kavramına dayanan Beaugrande (1984)’in çalışmasında öne sürdüğü metin üretim

evrelerinin (Amaç Saptaması, Söylem Tasarımı, Düşünceleri Oluşturma, Kavram Ağını Kurma, Dilsel Göstereni Seçme, Metin Düzeyinde Kodlamaya Geçiş, Sesleme ve Yazma) bilinmesini ve öğretimini zorunlu kılmaktadır (bkz. Keçik ve Uzun 2004, s.23-37). Bu temel bilgilerin edinilmesi ve edindirilmesi ışığında akademik yazma sürecine ağırlık verilebilir. Bu artalan bilgisi ve alanın üstdilinin oluşturulması durumunda bilimsel dilin metin türüne uygun kullanımı söz konusu olabilir.

Her alanın kendine özgü normlarının ve beklentilerinin olması yanında her bilim dalının kendine özgü sözvarlığı vardır. Bu sözvarlığı bir üstdil oluşmasını sağlar ve bu üstdille özellikle amacı bilgilendirmek olan metinlerin tür özelliklerini taşıması beklenmektedir. Aynı zamanda tür kavramı çerçevesinde akademik dil kullanımı söz konusu olduğunda söylem topluluğu kavramı ortaya çıkmaktadır. Bu durumu Uzun (2002, s.204) “Söylem topluluğu kavramı metin türü kavramı ile birlikte ele alınmaktadır. Bunun nedeni söylem topluluğu ve metin türü kavramlarının içeriğinin iç içe geçmiş bir kavramsal alan oluşturmasıdır.” biçiminde açıklamaktadır. Aynı zamanda Uzun (2002, s.204) akademik bilgi yazar ile onu sürekli şüpheli bir yaklaşımla gözlediği varsayılan güçlü söylem topluluğu arasındaki uyumla ortaya çıkan ve ideolojik olarak paylaşılan kültürel bir eylemin çıktısı olarak düşünüldüğünü dile getirmektedir. Bu nedenle akademik metin üreticisi söylem topluluğunun beklentilerini göz önünde bulundurmak durumundadır.

Dil kullanımının hangi türde olursa olsun belirli amaca dönük kullanımlarının “betimsel, anlatımsal, toplumsal” amaçlara yönelik olduğu (Lyons, 1983, s.11’den akt. Keçik ve Uzun, 2004, s.23) belirtilmiştir. Buna göre amaca dönük dil kullanımı kavramı üzerinde durulması gereken bir konudur. Akademik dili bir söylem türü olarak değerlendirmek en azından kavramsal olarak bir soyutlamaya dayanan bilim dilinin kullanılmasına ve kullanılan dilin anlaşılmasına yarar sağlayacaktır.

3.1. Tür ve Metin/Söylem Türü

Söylem ile metin kavramları birbirinin yerine kullanılsa ya da farklı tanımlamalar yapılsa da metin ile söylem günümüzde birbirini tamamlayan ve birini açıklamak için diğerine ihtiyaç duyulan iki kavramdır. Yazılı metinler için metin; sözlü metinler için söylem tanımı yapılsa da metnin somut, söylemin soyut bir kavrama karşılık geldiğini ve söylemin soyutluğunun metin aracılığıyla kırılarak somutlaştığını söyleyebiliriz. Bu anlamda her metin belirli bir söylemi temsil etmekte; söylem ise metnin iletişimsel işlevlerini tanımlamaktadır. Dijk (1990, s.164 ve 1997, s.2)’ın söylemle ilgili “Belirgin bir dil kullanımı, toplumsal etkileşim biçimi” ve “Toplumsal bir bağlamda tamamlanmış iletişimsel bir etkinlik biçimi” tanımlamasına göre dil kullanımının toplumsal ve iletişimsel amaca dönük kullanımının göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

Fairclough (2013, s.179) söylemi dört farklı biçimde tanımlar: “1. Toplumsal sürecin bir bileşeni olarak *anlamın üretimi*; 2. Özel toplumsal bir alan ya da pratikle ilişkili olan *dil* (örneğin, politika söylemi); 3. Dünyaya ilişkin durumları belirgin bir bakış açısıyla ilişkili olarak *yorumlama biçimi* (örneğin, küreselleşmenin neo-liberal söylemi). 4. Toplumsal pratiğin bir biçimi olarak *dil*”. Buna göre söylem,

yazılı ve sözlü dil kullanımı, toplumsal bir pratik ve yorumlama biçimi olarak değerlendirilebilir. Bir metnin ya da konuşmanın *bağlam* içerisinde anlaşılması, söylemin anlaşılmasıdır. Bu anlamda söylem ve metin birbirini tamamlayan iki kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Somut olan metnin anlamlandırılmasıyla söylemin ortaya konması türün belirginleşmesinde önemli rol oynamaktadır.

Hyland (2006), tür kavramını, “metinleri bir araya getiren, yazarların genellikle tekrarlanan durumlara cevap vermek için nasıl bir dil kullandıklarını gösteren bir terim” olarak tanımlamaktadır. Hyland (2003) tür eğitiminin amacının öğrencilerin *dil bilgilerini, dili bağlam yönelimli anlam üretmeye yönelik olarak kullanmalarını* sağlayacak ve bu dil bilgisini *hedef türlerin örneklerini üretmeye* yönelik olarak kullanmalarını sağlamak amacıyla bilinçlendirmek olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda Hyland (2003) tür tabanlı yaklaşımın amaçlarını “Tür kuramı belli amaçlar ve iletişim durumlarının yorumlanmasında bireylerin dil kullanım yollarını anlamayı ve bu bilgiyi okuryazarlık eğitiminde kullanmayı amaçlar.” biçiminde tanımlayarak tür tabanlı bir eğitimin bilimsel dilin kazandırılmasında yararlı olacağına işaret etmektedir.

Söylem ve dil kaynaklarının uzlaşımsal bilgisinin kullanımı her tür için iletişimsel amacın gerçekleştirilmesine bir örnek oluşturmaktadır. Çünkü türler, okuyucular ve yazarlar tarafından tanınabilen, sözbilimsel durum ihtiyaçlarını karşılayabilen metinlerdir. Örneğin, düğün davetiyesi gördüğümüzde bunu diğer türlerden ayırt edebiliriz. Okul için bir ödev hazırlamamız istendiğinde öğretmenimiz bunun bir şiir olmasını beklemeyiz. Sürekli olarak ortaya çıkan sözbilim gereksinimlerine karşılık türler zaman içinde gelişmeye devam eder. (Swales, 1990). Genel olarak metin üretme süreci iki boyutta ele alınır: Birincisi retorik (sözbilimsel) düzenleme; ikincisi içeriksel (anlamsal, mantıksal) düzenleme. Retorik boyutu metnin biçimsel düzenlenişini içerik boyutu ise bu biçimsel düzenlenişin her alanın söylem topluluğu beklentilerine göre oluşan bilgi boyutuna işaret eder. Dilin metin merkezli ölçütlerinden bağlaşıklık düzenlemelerini retorikle; tutarlılık düzenlemelerini içerikle ilişkilendirebiliriz. Bunun yanında metnin çizgisel akışını belirleyen biçimsel kurallar da bulunmaktadır. Bu biçimsel yani retorik düzenleme metin türünün belirginleşmesine ve yazarın vermiş olduğu ipuçlarını okuyucunun değerlendirmesiyle metni anlamasına yardımcı olur.

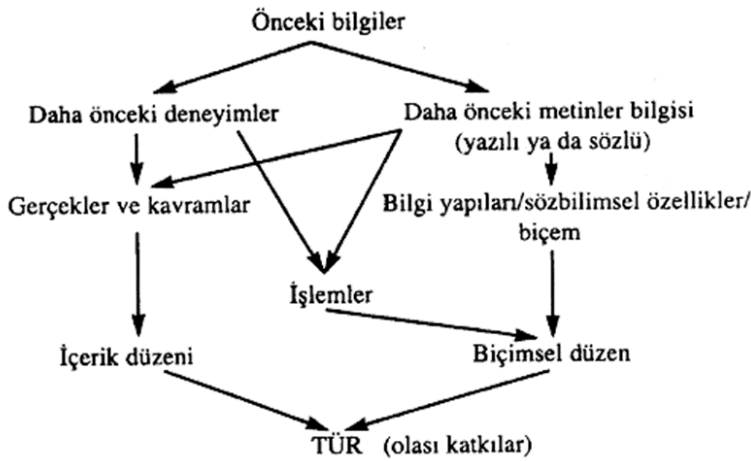
Türü "iletişimsel ve toplumsal amacı paylaşan üyelerden oluşan iletişimsel bir olay" olarak tanımlayan Swales (1990, s.58)'e göre “paylaşılan amaçlar uzmanlar tarafından algılanmakta, kabul edilmekte ve böylece de türün temel mantık yapısı ortaya çıkmaktadır. Bu bilişsel yapı aynı zamanda söylemin bütüncül düzenini oluşturarak o söylemin içerik ve biçimiyle ilgili dilsel seçimlerini de etkilemektedir.” Swales, (1985, s.13) tür tanımlaması yaparken 5 özellikten bahsetmektedir.

1. Türler geleneksel olarak kabul görmüş ve herkes tarafından paylaşılan ortak bir amacı olan iletişimsel olaylardır.
2. Bir tür belirli özgürlük sınırları içerisinde yapılaşan ölçünlü bir amaç ve yapı olarak sınırlamaları olan bir olaydır.

3. Bir türün geleneksel bilgisi bu işin içinde olan uzmanlarda diğerlerine göre daha fazladır. Niyet, konumlama, biçim ve işlev değerine göre türler çeşitlilik gösterebilir.
4. Toplumlar sürekli tekrarladığını düşündükleri iletişimsel olaylara tür adını vermektedirler.
5. Benzer biçimde alttürlerin meydana gelmesi de tekrar eden ve dikkat çekici ortak özellikleri temel almaktadır.

Bu özellikler incelendiğinde, türün ortak bir amacı olan iletişimsel ve belirli bir amaç ve yapı olarak sınırlamaları olan bir olay olduğu görülür. Kress, (1985, s.19) ise “*Belirli sosyal durumlardan ortaya çıktığını, belirli bir amaca yönelik olduğunu, bir veya daha fazla katılımcı ile gerçekleştiğini, kendilerine has özellik ve yapıları olduğunu*” dördü bir tanımlamayla türlerin özelliklerini belirtir. Bu biçimde gelenekselleşen ve tekrarlayan durumların belirgin biçimlerinden geleneksel *metin tipleri* ortaya çıkmaktadır.

Swales (1990, s.84) insanların iletişimsel davranışlarını kısmen de olsa tür bilgileri aracılığıyla gerçekleştirdiklerini söylemekte ve bir insanda belli bir tür bilgisinin oluşmasını aşağıdaki şema ile açıklamaktadır:

Şekil 1. Tür Bilgisinin Oluşum Şeması

Yukarıdaki Şekil 1’de görüldüğü gibi tür bilgisinin oluşumu birden çok kavramın bir arada ve hiyerarşik biçimde kullanılmasını gerektirmektedir. Daha önceki artalan bilgilerinin ve deneyimlerin dilsel araçlar aracılığıyla işlenmesi, içerik ve retorik olarak düzenlenmesi sonucunda tür kavramı oluşturulmaktadır. Başka deyişle, metin türünün özelliklerine göre düzenlenmesi daha doğrusu metinleştirmede türün özelliklerinin göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Tür kavramı üzerinde duran önemli araştırmacılardan biri de Bhatia'dır. Söylem/metin türü belirlemelerine katkı sunan Bhatia (1993)'ya göre bir tür kapsamlı olarak 7 aşamada çalışılabilir (Bhatia, 1993, s.22-26):

1. Türün Bir Durum Bağlamı İçerisine Yerleştirilmesi
2. Alanyazının Taranması
3. Durum Bağlamının Değerlendirilmesi
4. Bütüncenin Seçilmesi
5. Kurumsal Bağlamın İncelenmesi
6. Dilbilimsel Çözümlemenin Düzeyleri
7. Sözcük-Dilbilgisi Özelliklerinin Çözümlemesi

Bir tür çözümlemesinde bu 7 maddenin tamamı geçerli olmayabilir; ancak *çalışmanın amacı, vurgulanan yönü ve çözümlemecinin bu tür hakkındaki geçmiş bilgisine* bağlı olarak bazıları atlanabilir. Metnin türüne özgü içinde barındırması gereken niteliklerinin olup olmadığı bu ölçütler çerçevesinde değerlendirilebilir. Swales ve Feak (1994, s.8)'e göre her bir kişi bireysel olarak kendine has özellikler taşıdığından birbirinden farklı ve eşsizdir. Her bireyin bilimsel metni oluşturmada ortak olarak dikkat etmesi gereken bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme hiyerarşik bir durum sunar: *Dinleyici/Okuyucu (Audience), Amaç (Purpose), Düzenleme (Organization), Biçem (Style), Akış (Flow), Sunum (Presentation)*.

Yazmaya başlamadan önce dinleyici/okuyucu göz önünde bulundurulmalıdır. Yazma işinde başarılı olabilmek için dinleyicinin/okuyucunun bilgisini ve beklentisini bilmek gerekir.

Dinleyici, amaç ve strateji birbirleriyle ilişki içindedir. Eğer dinleyici yazandan daha az bilgiye sahipse, yazarın amacı bilgi vermektir. Eğer dinleyici yazardan daha çok bilgiye sahipse yazarın amacı genellikle bilgisini sunmaktır.

Bilgi, dinleyiciye yapısal bir düzenle sunulur. Kısa bir yazının bile düzenli, önceden tahmin edilebilen düzenlenme biçimi vardır.

Akademik yazı yazarlar, anlatmak istediklerinin uygun bir biçimde yazıldığından emin olmalıdır. Akademik yazının diğer ayırt edici bir özelliği de yüklem, ad ya da başka bir sözcük türü seçerken biçimsel ve ölçünlü olanın seçilmesidir.

Akış, bir ifadeden diğerine geçiştir. Okuyucunun metni, dinleyicinin de sunumu takip edebilmesi için düşünceler arasında açık bir bağlantı olması önemlidir. *Bağlayıcı sözcükler* (linking words) yazarın akışı devam ettirebilmesine ve düşünceler arasında ilişki kurmasına yardım eder. Noktalama işaretleri

de akışın düzgün olmasında son derece önemlidir. Buna göre metin yazılı ya da sözlü olarak sunulabilir. (Swales ve Feak, 1994).

Bu düzenleme yukarıdan aşağıya bir hiyerarşi sunan ve yazara yol gösterici niteliği bulunan basamakların öğrenci ve öğretiler tarafından göz önünde bulundurulması ve yazma becerilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu bilgiler doğrultusunda oluşturulan yönergeler doğrultusunda gerek öğretici gerekse öğrenci için ayrı ayrı eğitim durumları hazırlanabilir, kılavuz bilgiler hazırlanabilir.

Bir dilin, farklı alanlara özgü dil kullanımının metinleştirme sürecinde, başka deyişle metni iletişimsel kılma açısından yazarın okur beklentilerine dönük dilsel işlemler yapması ya da metnini söylem topluluğu beklentilerine yönelik oluşturması tür kavramının içselleştirilmesine bağlıdır. Bu içselleştirmeyi sağlayacak işlemsel adımlardan söz edilebilir. Bunun için bilimsel bir metnin özellikleri Swales (1990) tarafından “*Bir Ararştırma Alanı Yarat (CARS: Create A Research Space)* modeli olarak sunulmuştur. Bilimsel metnin üretim sürecinde yazarın metnin yapısını oluşturmasında ayırıcı birimler *hareket* (move) ve *adım* (step)lardır. Bu hareket ve adımlar metnin türünün belirginleşmesinde ve türüne özgü dil kullanımında yazara kılavuzluk etmektedir.

Belirli söylemsel ve metinsel işlevleri gerçekleştiren dilsel birim olarak tanımlanan (Jogthong, 2001, s.7) sözbilimsel hareketlerin bazıları doğrudan gerçekleşirken bazıları ise hareketteki bilgiyi oluşturmak için kullanılan oluşturucu ögeler veya yerler olarak tanımlanan (Nwogu, 1997, s.122) adımlar ile gerçekleşir. *Hareket*, belirli söylemsel/metinsel işlevleri gerçekleştiren hem yazarların amaçlarıyla hem de iletişim kurmak istedikleri bağlamla ilgili dilsel birimdir (Jogthong, 2001, s.7). En az bir önerme içermesi gereken hareketler, çeşitli uzunluklarda olabilir. Biçimsel değil işlevsel bir birim olan hareketler metnin yüzey yapısında *yantümce*, *tümce*, *paragraf* veya *paragraflar* olarak yer alabilir (Swales, 2004, s.228-229). Ayrıca, Connor ve Flachsbart (2007, s.23) de, hareketin; sadece kendi amacı olmadığını, aynı zamanda türün genel iletişimsel amaçlarına da katkı sağladığını belirtmektedir. Bu tanımların birleştiği ortak nokta, hareketin dilsel bir birim olduğudur. Bazı hareketler doğrudan, yani bir adım olmaksızın gerçekleşirken bazıları ise adımlar ile gerçekleşir. Alanyazında farklı alanlara yönelik bu tür çalışmalara rastlamak mümkündür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi söz konusu olduğunda bilimsel dil kullanımı ve türüne özgü dil kullanımının önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Temelde bilimsel dil kullanımının özelde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik Türkçe kavramının bir söylem türü olarak ele alındığı bu çalışmada bilimsel metin türünün özellikleri alanyazın temelli tartışılmıştır. İlgili alanyazın çerçevesinde bilimsel metin türünün özelliklerini

gösteren dilsel kaynakların neler olabileceği konusunda farkındalık ve bu alanda çalışanlara temel oluşturacak bilgiler sunulmuştur. Bilimsel dilin niteliklerini sorgulayan Türkçe çalışmalar da bulunmaktadır. Bu tür çalışmalar alanda gelişmenin olduğu izlenimini verse de daha farklı ve hedefe yönelik çalışmaların yapılmasına gereksinim duyulduğu gözlemlenmektedir. Akademik metin türünün özelliklerinin saptanmasına yönelik çalışmalardan Fidan (2008) araştırma makalelerinin giriş bölümlerini incelemiş ve alan belirtme ve yer tutma hareketlerinin en çok görülen hareketler olduğunu saptamıştır. Karadağ (2009) doktora tezlerinin metodolojisini incelediği çalışmasında yetersizliklerin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmanın akademik düzeyinin doktora olduğu düşünüldüğünde bu tür yetersizliklerden bahsedilmesinin akademik Türkçe konusunun ele alınmasına ve hızla gelişme kaydedilmesine olan ihtiyacın ortaya çıktığını göstermektedir. Kan (2014) ve Kan ve Uzun (2016), Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerini sözbilimsel hareket ve adımlar çerçevesinde incelemiş ve tezin yapısını belirtme, gerekçelendirme, farklılıkları sunma gibi adımların az düzeyde gerçekleştiğini bulmuştur. İşeri ve Çapan-Tekin (2018), Kan (2014) tarafından belirlenen bilimsel metinlerin sözbilimsel düzenlemelerini hareket ve adımlar açısından değerlendirdikleri lisansüstü tezlerin, biçimsel açıdan kabul edilebilir olmasına karşın sözbilimsel hareket ve adımlar açısından bilimsel metin üretiminin sorunlu olduğu durumlarının olduğunu dile getirmiştir. Doktora düzeyindeki metinlerin yüksek lisans düzeyindeki metinlere göre daha tutarlı çıktığı sonucuna varılmıştır. Bu durum da bireyin ya da kişinin yüksek lisans deneyiminin olması doktora tezlerinin bilimsel metin olma özellikleri açısından daha nitelikli olmasını sağladığını göstermiştir. Karadağ (2009)'da elde edilen sonuçlar yaklaşık 10 yıl sonra yapılan İşeri ve Çapan-Tekin (2018)'in çalışmasıyla kıyaslandığında geçen on yıllık bir süreçte olumlu yönde bir gelişmenin olduğu söylenebilir. Çocuk (2018)'de 2005 ve 2015 yıllarında yayımlanan eğitim bilimleri (eğitim bilimleri, fen/matematik bilimleri eğitimi ve sosyal bilimler eğitimi) alanlarındaki makalelerin giriş bölümlerinin sözbilimsel yapılarını (hareketleri ve adımları) saptamayı ve bu yapıların kullanım sıklıklarını ve düzeylerini ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında gerekçelendirme adımlarının eğitim bilimleri alanındaki bilimsel makalelerde düşük düzeyde gerçekleştiğini saptamıştır. Bu saptama da bize akademik metin üretme sürecinde Çocuk (2018)'un önerilerinde de yer aldığı gibi eğitim verilmesinin yararlı olacağına bir kanıtını göstermektedir. Üniversitelerin ders planlarında yer alan bilimsel araştırma yöntemleri derslerinin içeriklerinin akademik metin üretmeye dönük düzenlenmesinin bu anlamda yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çocuk ve Arı (2018) 2004-2015 yılları arasında eğitim alanlarında yayımlanan araştırma makalelerinin giriş bölümlerini incelediği çalışmalarında araştırmacıların aradan geçen on yıllık bir süreç sonunda bilimsel metinlerinde kendi çalışmalarını tanıtırken çalışma konuları ile ilgili başka konuları daha titiz inceledikleri ve raporlaştırdıkları; çalışmalarının alanyazındaki hangi boşluğu ne şekilde doldurduğu ve araştırmalarını sunarken sadece amaç belirtmekle yetinmedikleri alt amaçlara da yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Ancak alanyazın verisinin niteliğinin yeterli olmadığı, içeriğinin zamana göre yeterince

gelişim göstermediği ve çalışmayı gerekçelendirme ve alt amaçlar belirtme gibi alt alanlarda sorunların yer aldığı saptanmıştır. Bu durum, akademik metin üretimi açısından giriş bölümlerinin oluşturulmasında gelişme kaydedildiğini göstermekle birlikte bütüncül olarak bakıldığında özellikle tartışma ve sonuç bölümlerinin oluşturulmasında sorun yaşandığını gözlenmektedir. Türkiye’deki Türkçe eğitimi üzerine çalışılan akademik metinlerin tür analizi çerçevesinde çeşitli başlıklar altında söylem analizinin yapılmasının ve ilgili makalelerin uzman görüşleri ile değerlendirilerek bilimsel dile ve yapıya uygunluğunun incelenmesi amaçlanan Furtun ve Börekçi (2023)’de çalışmaların tartışma ve sonuç bölümlerinde de oldukça fazla eksiklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre, akademik çalışmalara bakıldığında bir tartışma ve sonuç bölümünün varlığından bahsedilebileceği ancak tartışmanın güçlülüğü ve kapsayıcılığı ile tartışmanın derinliği yeterli oranda niteliğe sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe eğitimi makalelerinin sorunlarının tespit edilmesi, yazarın çalışmadaki konumu ve topladığı verileri nasıl kullanması gerektiğine yönelik yöntem bilimsel, bağlamsal, epistemolojik ve içeriğe dayalı öneriler yer alan Furtun ve Börekçi (2023)’nin çalışmalarında “Akademik dilin eksikliği ve evrensellikten uzak çalışmaların varlığı, Türkçe eğitimi çalışmalarının uluslararası alanyazına açılmasını da engellemektedir.” gibi önemli bir tespite de yer verilmektedir. Bu konunun ayrıca çalışılması ve farklı alanlardaki duruma yönelik tespitlerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Öğrenci metinlerinden elde ettiği verilere dayanarak bilimsel metin yazma edimini sorgulayan Huber ve Uzun (2001, s.11-12)’un çalışmasında, metnin türüne özgü özellikleri sergileyerek okuyucuya aktarma edimlerinin birbiriyle ilişkilenebileceğini belirterek bilimsel yöntemin içerdiği basamaklar 5 madde olarak sıralanmaktadır:

1. Güçlük yaratan durumun fark edilmesi,
2. Bu durum içindeki sorunun tanımlanması,
3. Sorunun önceki bilgilerle ilişkilendirilmesi ve araştırma sorusunun/sorularının biçimlendirilmesi,
4. Bu soru ya da soruların ele alınışında hangi tür uygulamaların yapılacağı saptanması, gerekçelendirme biçiminin düşünülmesi ve araştırmanın niteliğinin çerçevesi,
5. Araştırma sorularına dönük uygulamaların sonrasında bunlara yönelik bulgu ve vargılara ulaşılması.

Bir metnin yazarı metnini oluştururken olası okur kitlesini göz önünde bulundurmaktadır. Buna göre okur kitlesinin de okuyacağı metin hakkında bir beklentisi bulunmaktadır. Bu anlamda söylem topluluğunun bilimsel metinlere yönelik beklentilerini Huber ve Uzun (2001) “Metnin düzenli/tekanlı/tekanlı olması, çoğul okumaya, çokanlamlılığa ve bulanıklığa yol açmaması; metnin geçerli ve güvenilir olması; metni temellendiren düşünsel düzenlemelerin, metnin yüzey yapısında sergilenen açık sözel düzenlemelerle gösterilmesi, metnin çizgisel olarak izlenebilir olması” olarak belirtmektedir. Bilimsel metin türüne yönelik olarak belirginleşen bu beklentilere uygun biçimde yapılan düzenlemelerin yapılan araştırmanın bilimin nesnellik ilkesi çerçevesinde metinleştirmesini

sağladığı ve yazarın bilgileri dizgeli ve dengeli bir biçimde ortaya koymaya yönlendirdiği dile getirilmektedir.

Tablo 1

Bilimsel metnin sözbilimsel düzenlenişi

AKADEMİK/BİLİMSEL METİN				
GİRİŞ	ANA BÖLÜM		SONUÇ	
<i>Metni Tanıtma</i>	<i>Modeli Sunma Bulguları Sunma</i>		<i>Vargıları Sunma</i>	
	Kuramsal	Betimlemeli / deneysel	Kuramsal	Betimlemeli / deneysel
İşlevsel Adımlar	İşlevsel Adımlar	İşlevsel Adımlar	İşlevsel Adımlar	İşlevsel Adımlar
-Konuyu/amacı verme	-Yöntem oluşturma/Kuram geliştirme	-Örnekleme -Örnekleri çözümleyerek	-Yöntemin Kuramın işlevliğine ilişkin vargılara ulaşma	-Bulguları ilişkilendirerek kümeleme
-Araştırma sorusunu verme	-Yöntemin/kuramın işlevliğini gösterme/gerekçeleştirme	kümeleme/örnekleri kümeleyerek çözümleme		-Bulguları gerekçe olarak kullanarak vargılara ulaşma
-Kuramsal çerçeveyi verme		-Bulgulara ulaşma		
-Yöntemi verme		-Bulguları gerekçeleştirme		
-Üstmetinsel yönlendiriciyi verme				

Huber ve Uzun (2001) tarafından gerçekleştirilen Tablo 1 incelendiğinde söylem topluluğunun beklentileri çerçevesinde bilimsel metnin özelliklerini taşıyan bir metnin; giriş, ana bölüm ve sonuç bölümlerinde hiyerarşik düzlemde işlevsel olarak yapılacak işlemleri özetlemesi ve bir resim olarak ortaya koyması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda bilimsel dile ilişkin bu hiyerarşik yapının yabancı dil olarak akademik Türkçe öğretiminde öncelikle öğreticilere sonrasında bu eğitimi alan öğrencilere verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu yolla hem öğretici hem de öğrenci açısından oluşturulacak bilimsel nitelikli bir metnin özelliklerini barındıran metnin içyapısı ve okur beklentileri doğrultusunda oluşturulması yararlı olacaktır. Huber ve Uzun (2001)'ün çalışmaları

hem bilimsel metnin üretilmesinde yaşanan sorunların neler olabileceği konusunda bilgi verirken hem de ortaya çıkacak aksamaların giderilmesine kılavuzluk edecek bilgilere yer vermesi açısından önemli bir çalışma niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada belirtilen öğrencilerin bilimsel yöntemi öğrenme, kullanma ve bilimsel metin türüne özgü düzenlemeler konusunda güdülenmeleriyle bilimsel metin yazma edimlerinin aratacağı gözlemi ve yargısı günümüzde de geçerliliğini korumakta ve yol gösterici niteliği taşımaktadır.

Huber ve Uzun (2001)'un çalışmasının sonundaki vargıların da ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre, gözlenen öğrencilerin oluşturdukları metinlerin, “bilimsel metinler için tanımlanmış iletişimsel amaçlara çokça hizmet etmediği; beklenen düzeyin altında bir bilimsel yazma edimi sergilendiği; en önemlisi de bilimsel metin yazma edimi, bilimsel yazma eyleminin öğrenilmesini öngördüğü” sonucunun üzerinde durulması ve değerlendirilmesi gerekir. Bu çalışma ve yukarıda incelenen alanyazındaki ilgili çalışmaların sonuçları doğrultusunda “yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çerçevesinde genel yazma kazanımlarına ek olarak akademik yazma, bilimsel metin üretimi gibi becerilerinin de kazandırılması gerektiği; bunun bir söylem türü olarak ele alınması ve buna göre bilimsel yazma ediminin tür özelliklerini barındıran metinlerin üretilme koşullarının öğretilmesi gerektiği” sonucuna ulaşılabilir.

4.1. Öneriler

Alanyazında belirtilen akademik yazma dolayısıyla akademik okuryazar yetiştirme açısından akademik Türkçenin amacına ulaşması için yapılması ve atılması gereken adımlar bulunmaktadır. Bu adımların hangi amaç ve türde gelişme göstermesine yönelik çalışmalar bulunmaktadır ancak beklenen ya da hedeflenen noktaya ulaşma konusunda yeterince gelişmenin gösterilemediği de belirtilmektedir. Bu nedenle temelde metin üretimi, özelde bilimsel metin üretme (akademik Türkçe) için aşağıdaki önerilerin yararlı olacağı düşünülmektedir.

1. Metin üretme amaç doğrultusunda dil aracılığıyla bilginin işlenmesi, aktarılması işidir. Akademik Türkçe de bilimsel türde bir metin üretme işi olduğundan Akademik Türkçe ile ilgili eğitimcilerin eğitimine önem verilmelidir. Türkçe ile akademik bir metnin oluşturulması zordur anlayışından vaz geçilerek “Türkçe ile nasıl bilimsel metinler oluşturulabilir?” sorusunun yanıtına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Akademik Türkçe sadece akademik metinlerin toplandığı metin kümelerinin örnekliğinde edinilecek bir kavram olarak algılanmamalıdır. Bunun için dilin bireye sunduğu imkânlar konusunda bilinçlenme eğitimlerine yer verilmelidir. Alanyazında da yer aldığı gibi akademik metin üretmenin dil becerilerinin üzerine profesyonel, iletişimsel ve toplumsal amaçlar doğrultusunda ses-biçim-sözdizim-anlam ve dil kullanımı konularında dilbilimin biçimsel yaklaşımları yanında işlevsel yaklaşımlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunun için Çetin (2015)'de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eğitimcilerin dil hakkında hangi bilgilere sahip olması gerektiğine yönelik çalışması başlangıç açısından önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın verilerinden yola çıkılarak eğitimcilerin eğitimi

konusunda günümüz gelişmeleri ve teknoloji göz önünde bulundurularak eğitim durumları belirlenebilir.

2. Lisans ve lisansüstü eğitim amacıyla eğitimlerini ülkemizde devam ettirmek isteyen yabancı uyruklu öğrenciler göz önüne alındığında ikidillilik, çokdillilik, farklı kültür ortamlarında yetişmiş bireylerin bir arada eğitim sürecine katılımları söz konusudur. Bu nedenle bu tür eğitim ortamlarında akademik dil yeterliliklerinin nasıl kazandırılacağına belirlenmesi ve buna göre eğitim durumlarının hazırlanması verimin artmasını sağlayacaktır. Bunu yaparken yapılan dilbilim tabanlı çalışmalardan yararlanılabilir.

3. Yazma becerilerinin üzerine geliştirilen akademik yazma, tür tabanlı yazma olarak ele alınmalı ve özellikle Hyland'ın yapmış olduğu çalışmalar temelinde akademik Türkçe bir tür olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle akademik Türkçenin tür özellikleri çerçevesinde metinleştirme sürecine dayalı retorik düzenlemeler içerdiği bilgisine dayanarak bu tür tabanlı bir yaklaşım sergilenmelidir.

Kaynakça

- Bhatia, V.-K. (1993). *Analysing Genre Language Use in Professional Settings*. London: Longman, Applied Linguistics and Language Study Series.
- Connor-Smith, J.-K., ve Flachsbart, C. (2007). Relations between Personality and Coping: a Meta-Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(6), 1080.
- Çetin, B. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Alanında Öğretmen Eğitimi Ve Dil Hakkında Bilgi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çocuk, H. E. ve Arı, B. (2018). Makale Giriş Bölümlerinin Sözbilimsel Yapılarının İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 988-1003.
- Çocuk, H.-E. (2018). Hareket ve Adım Bağlamında Eğitim Bilimleri Makalelerinin Giriş Bölümlerinin İncelenmesi *Balikesir University the Journal of Social Sciences Institute*, 21(40), 127-157.
- De Beaugrande, R.-A (1984). *Text production: Toward a Science of Composition*. Ablex Publishing Corporation.
- De Beaugrande, R.-A., ve Dressler, W. U. (1981). *Introduction to text linguistics* (Vol. 1). London: Longman.
- Dijk, T. A. (1990). Social Cognition and Discourse. *Handbook of Language and Social Psychology*, 163, 183.
- Dijk, T. A. (1997). *Discourse as Social Interaction*. (Vol. 2). Sage.

- Fairclough, N. (2013). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Routledge.
- Fidan, Ö. (2008). *Türkiye’de Dilbilim Alanında Öğrenciler Tarafından Yazılan Araştırma Yazılarının Giriş Bölümlerinde Türe Özgü Yapılanmalar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Furtun, S. ve Börekçi, M. (2023). Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Akademik Söylem Oluşumu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(4), 796-824.
- Huber, E. ve Uzun, L. (2001). Metin Türü Yazma Edimi İlişkisi: Bilimsel Metin Yazma Edimi *Dilbilim Araştırmaları*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 9-35.
- Hyland, K. (1994). Hedging in Academic Writing and EAP Textbooks. *English for Specific Purposes*, 13(3), 239-256.
- Hyland, K. (2003). Genre-Based Pedagogies: A Social Response to Process. *Journal of Second Language Writing*, 12, 17-29.
- Hyland, K. (2006). *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. London, England: Routledge.
- Hyland, K. (2009). *Academic Discourse*. London ve Newyork: Continuum.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- İşeri, K. ve Çapan-Tekin, S. (2018). Türkçe Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bilimsel Metin Türüne Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar- 10*. (Eds. Uzun, N. E. ve Bozkurt, B. Ü.). İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Jiang F. K. ve Hyland K. (2015). ‘The Fact That’: Stance Nouns in Disciplinary Writing. *Discourse Studies*. 17(5). 529-550.
- Jogthong, C. (2001). *Research Article Introductions in Thai: Genre Analysis of Academic Writing*. West Virginia University.
- Kan, M.-O. (2014). *Sözbilimsel Yapı Temelli Bir Metindilbilim Çözümlemesi: Türkçe Eğitimi Alanındaki Yüksek Lisans Tezlerinin Sözbilimsel Yapı Özellikleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kan, M-O. ve Uzun, G. L. (2016). Türkçe Eğitimi Alanındaki Yüksek Lisans Tezlerinin Yöntem Bölümlerine İlişkin Sözbilimsel Yapı Özellikleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 1-19.

- Karadağ, E. (2009). Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açından İncelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Keçik, İ. ve Uzun, L. (2004). *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*. (Ed. Canan İleri) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kress, G. (1985). Ideological Structures in Discourse. van Dijk (haz.) içinde *Handbook of Discourse Analysis*. (4. Cilt). London: Academic Press.
- Nwogu, K. N. (1997). The Medical Research Paper: Structure and Functions. *English for Specific Purposes*, 16(2), 119-138.
- Swales, J. (1985). *Episodes in ESP: A Source and Reference Book on the Development of English for Science and Technology* (Vol. 1). Pergamon.
- Swales, J. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge University Press.
- Swales, J. M. (2004). *Research Genres: Explorations and Applications*. Cambridge University Press.
- Swales, J. M. ve Feak, C. B. (1994). *Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills* (Vol. 1). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Uzun, L. (2002). Dilbilim Alanında Türkçe Yazılan Araştırma Yazılarında Metin Dünyasına İlişkin Düzenlemeler. *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (Ed. Leyla Uzun ve Emel Huber). Essen: Die Blue Eugle Yayınları. 203-224.

Extended Summary

This study focuses on the use of scientific language within the framework of teaching academic Turkish as a foreign language. The necessity of developing new approaches and methods in line with contemporary needs is emphasized in language teaching, whose main purpose is to ensure the appropriate use of the learned language. The main purpose of the study is to contribute to the teaching of Turkish as a foreign language by defining what academic discourse is. In this context, the problem statement of the study is based on determining what kind of view academic discourse presents. Methodologically, the study was structured with a qualitative approach, and academic discourse was examined in the context of genre based on literature. It is emphasized that academic language is a concept that is above a basic language level and should be addressed purposefully.

The study focused on the definition and importance of academic language and stated that academic language should be considered as a form of text production and textualization process. The use of

academic language is defined as the act of creating a text in line with academic expectations, in addition to basic writing skills, in the textualization process.

In this context, the study deals with the characteristics of academic text genres and various factors that should be taken into account in creating these genres. In particular, Swales' (1990) "Create a Research (CARS)" model is presented as a guide for the author to create the structure of the text during the production process of scientific texts.

It is concluded that in the context of teaching academic Turkish as a foreign language and producing scientific texts, academic writing skills should be acquired in addition to general writing achievements. In particular, it is emphasized that students should be made aware of the regulations specific to scientific text types and that these skills should be developed. While Huber and Uzun's (2001) studies address the deficiencies in scientific text production, they emphasize the importance of gaining proficiency in this field.

The study emphasizes the importance of bringing Turkish education studies to the international literature by revealing the lack of academic language use in the field of Turkish education and the existence of studies that are far from universal. In addition, it is concluded that general and specific language teaching studies should be emphasized in Turkish teaching and that new approaches, methods, and techniques developed within the framework of today's technological developments should be applied. In this context, the importance of organizing training programs for instructors and students in accordance with scientific text types is emphasized. These approaches aim to ensure that instructors and students understand the characteristics of scientific texts and create texts that meet reader expectations.

As a result, the study emphasizes the importance of gaining skills such as academic writing and scientific text production, as well as general writing achievements, in the context of teaching Turkish as a foreign language, and indicates the need for further research in this field. This is seen as an important step that will help both educators and students improve their scientific text writing skills and increase the overall effectiveness of Turkish teaching.